

Apropos Højesteretsdommen i Ribers sagen

Af Tara Gregers

Den 15.9.2005 faldt der dom i Højesteret i Steen Ribers sagen. Nu kan man tilsyneladende, ifølge hvad jeg har læst i dagspressen om dommen, tro på noget, der strider mod folkekirkens trosgrundlag og stadig være medlem i Folkekirken. Det er jo en problematik, vi som unitarer kender lidt til. De fleste har vel hørt om Mary B. Westenholz' retssag 1905-1908?

Mary B. Westenholz (MBW) var formand for Det Fri Kirkesamfund 1905-1918, som siden 1993 har heddet Unitarisk Kirkesamfund.

Den daværende retstilstand bestemte klart og tydeligt, at ingen kan være medlem af folkekirken og et andet trossamfund samtidigt.

I 1905 blev MBW afvist som vælger på valglisten i Hørsholm Sogn af valgbestyrelsen, fordi hun var medlem i Det Fri Kirkesamfund (stiftet 18.5.1900).

Hørsholm Sogneråd betragtede hende som udtrådt af folkekirken på grund af hendes arbejde for unitarismen, og derfor krævede sognerådet, at hun skulle betale folkeskoleafgift, sådan som personer uden for folkekirken skulle. Også sognepræsten i Hørsholm nægtede at modtage hendes højtidsoffer (en årlig pengegave til præsten og degnen; den tids "kirkeskat").

Hun nægtede at betale folkeskoleafgiften, da hun mente, at unitarerne retsligt hørte til i folkekirken, og hun derfor VAR medlem af folkekirken.

Problemet lå dengang i, at det ikke var afgjort, om unitarerne var en forening på folkekirkens grund eller et selvstændigt kirkesamfund. Der blev derfor anlagt en retssag imod hende, for at få hende dømt til at betale folkeskoleafgiften.

I 1906 kom Landsretsdommen. Den fandt, at det ikke var "oplyst" om hun, som unitar og medlem af unitarerne, måtte betragtes som udtrådt af folkekirken; men da hun var døbt i folkekirken og erklærede sig selv som hørende til folkekirken, så var sognerådet ikke berettiget til at regne hende som udmeldt. Sagen indankedes til Højesteret samme år på foranledning af Hørsholm Sogneråd.

To år senere, i juni 1908, underkendte Højesteret Landsrettens afgørelse. Dommen tilkendegav bl.a., at folkekirkens biskopper retsligt set bestemte folkekirkens læresyn, og i en erklæring fra disse oplystes dét, som Landsretten tidligere havde savnet omkring eventuel uoverensstemmelse med folkekirkens trosgrundlag.

Biskoppernes erklæring fastslog, at unitarerne var et "særligt organiseret trossamfund, og at dette samfund hylder og er virksomt for at udbrede en lære, der på fundamentale punkter står i bestemt strid med Folkekirkens."

Dommen fastslog desuden, at MBW "ved at lade sig optage som medlem (af unitarerne) betragtes som udtrådt af Folkekirken", og så blev hun pålagt at betale folkeskoleafgift.

Som konsekvens af Højesteretsdommen besluttede unitarerne, at de fra den 18. oktober 1908 betragtede sig som et selvstændigt kirkesamfund, uafhængig af folkekirken.

Under retsmødet i Højesteret argumenterede MBW (ifølge Werner Bovins bog "Unitarismens i Danmark og dens forhistorie", Unitarisk Forlag, 2000) med bl.a. følgende "Folkekirken må følge med i udviklingen, bestandig omformes, således at folket kan leve sit religiøse liv inden for kirkens mure i fuldkommen sandhed. Intet samfund, allermindst et kirkeligt samfund, kan undvære reformer." En betragtning, der er ligeså relevant i vore dage som dengang!

Højesteretsdommerne fandt, at man ikke kan være medlem både i unitarsamfundet og i folkekirken. Det blev klart og tydeligt afgjort, at unitarismen ikke var forenelig med folkekirken. Vi blev endog udnævnt til at være et trossamfund, noget Kirkeministeriet ikke er helt enig med os i nu om dage.

MBW fik ikke sit ønske om at få unitarierne godkendt som hørende hjemme i folkekirkemiljøet, opfyldt, og blev oven i købet smidt ud af folkekirken.

Nu er der så faldet dom i Højesteret i Ribers sagen. Han må godt tro på noget, der strider mod folkekirkens lære (han tror på reinkarnation), og alligevel være medlem og endog arbejde i en folkekirke. Han er kirketjener i Skt. Andreas Kirke i København.

Vil det sige, at denne dom her i 2005, langt om længe har afklaret MBW's spørgsmål?

Dommen har i dagspressen affødt en diskussion om, hvorvidt folkekirken er for rummelig, om der skal ændres på lovgivningen, om menighedsrådene skal have mere magt og evt. indføre en erklæring, som enhver ansat i folkekirken skal tilslutte sig for at kunne blive ansat med mere. Det bliver spændende at se, i hvilken retning folkekirken vil gå.

Landets biskopper og kirkeministeren har allerede talt om at indføre lovgivning for menighedsrådene, således at det sikres, at menighedsrådsmedlemmerne er og forbliver "loyale" over for folkekirken.

Ifølge dommen fra 1908 er det retsligt set biskopperne, der bestemmer folkekirkens læresyn. Men nutidens biskopper har ofte sagt, at de ikke kan udtale sig på folkekirkens vegne. Mon de vil fravige dette princip? Den gamle dom giver dem ret til det.

Under alle omstændigheder er Ribers dommen en klar tilkendegivelse - som jeg har forstået den - af, at retsligt set må et medlem i folkekirken godt tro på noget, der strider mod folkekirkens lære og stadig være medlem. Helt i tråd med at sognepræst Grosbøll er genindsat i sit embede på trods af hans tidligere udtalelser.

Gad vide hvad resultatet af MBW's retssag ville være, hvis den fandt sted i dag...